EURÓPSKA
KOMISIA

V Bruseli 23. 5. 2018
COM(2018) 421 final

Odporúčanie

ODPORÚČANIE RADY,

ktoré sa týka národného programu reforiem Portugalska na rok 2018

a ktorým sa predkladá stanovisko Rady k programu stability Portugalska na rok 2018

Odporúčanie

ODPORÚČANIE RADY,

ktoré sa týka národného programu reforiem Portugalska na rok 2018

a ktorým sa predkladá stanovisko Rady k programu stability Portugalska na rok 2018

RADA EURÓPSKEJ ÚNIE,

so zreteľom na Zmluvu o fungovaní Európskej únie, a najmä na jej článok 121 ods. 2 a článok 148 ods. 4,

so zreteľom na nariadenie Rady (ES) č. 1466/97 zo 7. júla 1997 o posilnení dohľadu nad stavmi rozpočtov a o dohľade nad hospodárskymi politikami a ich koordinácii[1], a najmä na jeho článok 5 ods. 2,

so zreteľom na nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1176/2011 zo 16. novembra 2011 o prevencii a náprave makroekonomických nerovnováh[2], a najmä na jeho článok 6 ods. 1,

so zreteľom na odporúčanie Európskej komisie[3],

so zreteľom na uznesenia Európskeho parlamentu[4],

so zreteľom na závery Európskej rady,

so zreteľom na stanovisko Výboru pre zamestnanosť,

so zreteľom na stanovisko Hospodárskeho a finančného výboru,

so zreteľom na stanovisko Výboru pre sociálnu ochranu,

so zreteľom na stanovisko Výboru pre hospodársku politiku,

keďže:

(1) Komisia 22. novembra 2017 prijala ročný prieskum rastu, čo znamenalo začiatok európskeho semestra pre koordináciu hospodárskych politík na rok 2018. Náležite zohľadnila Európsky pilier sociálnych práv vyhlásený Európskym parlamentom, Radou a Komisiou 17. novembra 2017. Priority ročného prieskumu rastu schválila Európska rada na zasadnutí 22. marca 2018. Komisia 22. novembra 2017 prijala na základe nariadenia (EÚ) č. 1176/2011 aj správu o mechanizme varovania, v ktorej Portugalsko určila za jeden z členských štátov, vo vzťahu ku ktorým sa vykoná hĺbkové preskúmanie. V ten istý deň Komisia prijala aj odporúčanie na odporúčanie Rady týkajúce sa hospodárskej politiky eurozóny, ktoré schválila Európska rada na

[1] Ú. v. ES L 209, 2.8.1997, s. 1.
[2] Ú. v. EÚ L 306, 23.11.2011, s. 25.
[3] COM(2018) 421 final.
[4] P8_TA(2018)0077 a P8_TA(2018)0078.

zasadnutí 22. marca 2018. Rada prijala 14. mája 2018 odporúčanie o hospodárskej politike eurozóny („odporúčanie pre eurozónu“).

(2) Portugalsko by ako členský štát, ktorého menou je euro, malo vzhľadom na úzke prepojenia medzi ekonomikami v hospodárskej a menovej únii zabezpečiť úplné a včasné vykonanie odporúčania pre eurozónu, ako sa zohľadňuje v odporúčaniach 1 až 3.

(3) Správa o krajine na rok 2018 bola pre Portugalsko[5] uverejnená 7. marca 2018. Posudzoval sa v nej pokrok, ktorý Portugalsko dosiahlo pri plnení odporúčaní pre jednotlivé krajiny prijatých Radou 11. júla 2017, následné opatrenia v nadväznosti na odporúčania prijaté v predchádzajúcich rokoch, ako aj pokrok Portugalska pri dosahovaní jeho národných cieľov stratégie Európa 2020. Bolo v nej zahrnuté aj hĺbkové preskúmanie podľa článku 5 nariadenia (EÚ) č. 1176/2011, výsledky ktorého boli takisto uverejnené 7. marca 2018[6]. Na základe svojej analýzy Komisia dospela k záveru, že v Portugalsku existujú makroekonomické nerovnováhy. V kontexte nízkeho rastu produktivity predstavujú slabé miesta predovšetkým veľké objemy čistých vonkajších záväzkov, súkromného a verejného dlhu a vysoký podiel nesplácaných úverov. Na zníženie objemu čistých zahraničných záväzkov je potrebné zachovať obozretnú pozíciu bežného účtu a zlepšiť konkurencieschopnosť. V kontexte potreby oddlžovať sa vďaka obnove nominálneho rastu a mierne negatívnym úverovým tokom pomer súkromného dlhu z vysokých úrovní stále znižuje a očakáva sa, že podiel štátneho dlhu na HDP nadobudne klesajúcu tendenciu. Zásahy do finančného sektora pomohli znížiť riziká ohrozujúce stabilitu, hoci banky sú naďalej penalizované nízkou ziskovosťou a veľkými (i keď zmenšujúcimi sa) objemami nesplácaných úverov. Kľúčom k zlepšeniu výhľadov, pokiaľ ide o konkurencieschopnosť, oddlžovanie a rastový potenciál, je zvýšenie rastu produktivity. Nezamestnanosť už niekoľko rokov výrazne klesá. Pretrvávajú medzery v jednotlivých politikách, a to najmä z hľadiska realizácie plánovaných opatrení zameraných na zníženie počtu nesplácaných úverov a zlepšenie podnikateľského prostredia. Bude potrebné sledovať prijatie a uskutočňovanie niekoľkých reformných plánov vrátane opatrení na zmiernenie segmentácie trhu práce a fiškálno-štrukturálnych reforiem na zlepšenie udržateľnosti verejných financií.

(4) Portugalsko 27. apríla 2018 predložilo svoj národný program reforiem na rok 2018 a svoj program stability na rok 2018. S cieľom zohľadniť prepojenia medzi nimi sa obidva tieto programy posudzovali súčasne. V programe stability sa počíta so solídnym klesaním pomeru verejného dlhu k HDP. Národný program reforiem Portugalska zahŕňa záväzky v krátkodobom aj strednodobom horizonte, ako aj výzvy identifikované v správe o krajine na rok 2018. Konkrétne sa v ňom oznamujú opatrenia v oblasti kvalifikácií a inovácií, ktoré môžu zvýšiť produktivitu a hodnotu portugalského vývozu. Predložená stratégia na zníženie objemu nesplácaných úverov prispieva spolu s opatrením na podporu kapitalizácie firiem k zníženiu zadlženosti portugalskej ekonomiky a k očisteniu bankových súvah. Celkovo by účinná realizácia predložených programov slúžila ako východisko pre nápravu nerovnováh.

(5) Príslušné odporúčania pre jednotlivé krajiny boli zohľadnené v programovaní európskych štrukturálnych a investičných fondov na obdobie rokov 2014 – 2020.

[5] SWD(2018) 220 final.
[6] COM(2018) 120 final.

Podľa článku 23 nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1303/2013[7] platí, že ak je to nevyhnutné na podporu vykonávania príslušných odporúčaní Rady, Komisia môže požiadať členský štát, aby preskúmal svoju partnerskú dohodu a príslušné programy a navrhol ich zmeny. Komisia poskytla ďalšie informácie o tom, ako bude využívať toto ustanovenie, v usmerneniach k uplatňovaniu opatrení spájajúcich účinnosť európskych štrukturálnych a investičných fondov s riadnou správou hospodárskych záležitostí[8].

(6) Na Portugalsko sa v súčasnosti vzťahuje preventívna časť Paktu stability a rastu a prechodné dlhové pravidlo. Portugalsko vo svojom programe stability na rok 2018 plánuje dosiahnuť celkový deficit vo výške 0,7 % HDP v roku 2018 a 0,2 % HDP v roku 2019 a ďalej ho zlepšovať, až kým sa do roku 2021 nedosiahne prebytok vo výške 1,4 % HDP. Uvedené plány nezahŕňajú potenciálny deficit zvyšujúci vplyv opatrení na podporu bánk od roku 2019. Strednodobý rozpočtový cieľ, ktorým je štrukturálny prebytok na úrovni 0,25 % HDP, sa plánuje dosiahnuť do roku 2020. V programe stability na rok 2018 sa predpokladá, že pomer dlhu verejnej správy k HDP dosiahne v roku 2018 úroveň 122,2 % a v roku 2019 úroveň 118,4 %, pričom v roku 2021 by sa dosiahla úroveň 107,3 %. Makroekonomický scenár, na ktorom sa zakladajú tieto rozpočtové prognózy, je realistický, pokiaľ ide o rok 2018, ale pre nasledujúce roky je optimistický. Zároveň platí, že opatrenia potrebné na podporu plánovaných cieľových deficitov na obdobie od roku 2018 neboli dostatočne konkretizované.

(7) V programe stability Portugalska na rok 2018 sa uvádza, že rozpočtový vplyv rozsiahlych požiarov, ktoré postihli Portugalsko v roku 2017, bol značný, a je v ňom náležite doložený rozsah a povaha týchto dodatočných rozpočtových nákladov. V programe stability sa konkrétne uvádza, že rozpočet na rok 2018 zahŕňa mimoriadne výdavky vo výške približne 0,07 % HDP v súvislosti s preventívnymi opatreniami na ochranu územia štátu proti prírodným požiarom. V programe stability sa stanovujú výdavky súvisiace s riešením núdzových situácií, ktoré sú klasifikované ako jednorazové opatrenia, a s prevenciou. Vzhľadom na integrovanú povahu týchto výdavkov a na priame prepojenie s rozsiahlymi požiarmi v roku 2017 by sa pri uplatňovaní „doložky o nezvyčajnej udalosti“ mohlo prihliadať na osobitné zaobchádzanie s výdavkami na predchádzanie prírodným požiarom. Podľa Komisie predstavovali v roku 2018 oprávnené dodatočné výdavky súvisiace s preventívnymi opatreniami 0,07 % HDP. V ustanoveniach uvedených v článku 5 ods. 1 a článku 6 ods. 3 nariadenia (ES) č. 1466/97 sa zohľadňujú tieto dodatočné výdavky, pretože bezprecedentné rozsiahle prírodné požiare sa považujú za nezvyčajné udalosti, ich vplyv na verejné financie Portugalska je značný a udržateľnosť by nebola ohrozená tým, že sa umožní dočasná odchýlka od postupu úprav smerom k strednodobému rozpočtovému cieľu. Na jar 2019 sa vykoná konečné posúdenie vrátane posúdenia oprávnených súm na základe zistených údajov za rok 2018 poskytnutých portugalskými orgánmi.

---

[7] Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1303/2013 zo 17. decembra 2013, ktorým sa stanovujú spoločné ustanovenia o Európskom fonde regionálneho rozvoja, Európskom sociálnom fonde, Kohéznom fonde, Európskom poľnohospodárskom fonde pre rozvoj vidieka a Európskom námornom a rybárskom fonde a ktorým sa stanovujú všeobecné ustanovenia o Európskom fonde regionálneho rozvoja, Európskom sociálnom fonde, Kohéznom fonde a Európskom námornom a rybárskom fonde, a ktorým sa zrušuje nariadenie Rady (ES) č. 1083/2006 (Ú. v. EÚ L 347, 20.12.2013, s. 320).

[8] COM(2014) 494 final.

(8) Rada 11. júla 2017 odporučila Portugalsku, aby zabezpečilo, že nominálna miera rastu čistých primárnych verejných výdavkov[9] v roku 2018 neprekročí 0,1 %, čo zodpovedá ročnej štrukturálnej úprave vo výške minimálne 0,6 % HDP. Zároveň bolo uvedené, že v posúdení návrhu rozpočtového plánu na rok 2018 a následnom posúdení rozpočtových výsledkov 2018 sa bude musieť náležite zohľadniť cieľ, ktorým je plnenie zámerov fiškálnej politiky, ktoré prispievajú k posilneniu prebiehajúceho oživenia a k zabezpečeniu udržateľnosti verejných financií. Komisia po posúdení miery oživenia v Portugalsku a náležitom zvážení jeho problémov v oblasti udržateľnosti, ktoré sa uskutočnili v kontexte jej stanoviska k návrhu rozpočtového plánu krajiny, dospela k záveru, že v tomto ohľade netreba zohľadniť žiadne ďalšie prvky. Na základe prognózy Komisie z jari 2018 existuje riziko značnej odchýlky od uvedenej odporúčanej úpravy v roku 2018 a za roky 2017 a 2018 posudzované spoločne.

(9) Vzhľadom na pomer dlhu verejnej správy k HDP Portugalska nad úrovňou 60 % a vzhľadom na predpokladanú produkčnú medzeru krajiny vo výške 1,3 % v roku 2019 by nominálna miera rastu bez čistých primárnych verejných výdavkov[9] nemala prekročiť úroveň 0,7 %, čo zodpovedá štrukturálnej úprave vo výške 0,6 % HDP na základe matice úprav požadovanej v Pakte stability a rastu. Za predpokladu nezmenenej politiky existuje riziko značnej odchýlky od danej požiadavky v roku 2019 a za roky 2018 a 2019 posudzované spoločne. Zároveň sa predpokladá, že Portugalsko dodrží prechodné dlhové pravidlo v rokoch 2018 a 2019. Rada celkovo zastáva názor, že od roku 2018 by sa mali prijať potrebné opatrenia, aby sa dodržiavali ustanovenia Paktu stability a rastu. Bolo by obozretné využiť akékoľvek neočakávané zisky na ďalšie zníženie pomeru dlhu verejnej správy.

(10) Zabezpečenie udržateľnosti verejného dlhu závisí od udržateľnej fiškálnej konsolidácie prostredníctvom štrukturálneho zlepšenia verejných financií, ktoré sa má dosiahnuť cez efektívnejší výber príjmov a prísnejšie kontroly výdavkov. Ako zásadné sa javí posilnenie kontrol výdavkov, účinné presadzovanie zákona o kontrole záväzkov, prísne a včasné vykonávanie zákona o rozpočtovom rámci, ako aj pokračujúce preskúmavanie výdavkov a úsilie o racionalizáciu. Rozpočtové plánovanie a plnenie rozpočtu je aj naďalej veľkou výzvou najmä v sektore zdravotníctva, kde sú oneskorené platby (nedoplatky) stále veľmi vysoké, čo poukazuje aj na slabé miesta v účtovných kontrolných mechanizmoch a manažérskych postupoch. V záujme udržateľnej fiškálnej konsolidácie by sa mali riešiť vysoké a stále rastúce náklady na starnutie obyvateľstva. V strednodobom horizonte sa očakáva, že vyššie fiškálne riziká súvisiace so starnutím obyvateľstva budú súvisieť prevažne s nákladmi na financovanie dôchodkov, zatiaľ čo náklady súvisiace so zdravím zvýšia tlak v dlhodobom horizonte. Opatrenia na zlepšenie strednodobej udržateľnosti dôchodkového systému by spolu s komplexnou stratégiou na riešenie nákladov súvisiacich so starnutím obyvateľstva na zdravie pomohli tieto riziká riešiť.

(11) V podobnom duchu by kontrola výdavkov, riadenie dlhu a zlepšenie celkovej finančnej udržateľnosti štátom vlastnených podnikov mohli výrazne prispieť

[9] Čisté primárne verejné výdavky pozostávajú z celkových verejných výdavkov bez úrokových výdavkov, výdavkov na programy Únie plne hradených z fondov Únie a nediskrečných zmien vo výdavkoch na dávky v nezamestnanosti. Tvorba hrubého fixného kapitálu financovaná z vnútroštátnych zdrojov je rozložená na obdobie štyroch rokov. Diskrečné príjmové opatrenia alebo zvýšenia príjmov vyplývajúce z právnych predpisov sú zohľadnené. Jednorazové opatrenia na strane príjmov aj výdavkov sú vzájomne započítané.

k štrukturálnemu zlepšeniu verejných financií. Hoci celkový čistý príjem zostáva záporný, prevádzkové výsledky štátom vlastnených podnikov sa v posledných rokoch vo všeobecnosti zlepšili, s výnimkou sektora zdravotníctva, kde sa zhoršili. Celkový nekonsolidovaný dlh verejných subjektov zahrnutých do verejnej správy je takisto stále vysoký – koncom roka 2017 predstavoval približne 19,0 % HDP. Zavádzajú sa opatrenia na zlepšenie monitorovania štátom vlastnených podnikov, ale ich dosah ešte nie je možné posúdiť. Priebežným plánom na riadenie dlhu a rekapitalizáciu štátom vlastnených podnikov by sa mala znížiť zadlženosť a úrokové náklady, ale dobré stimuly by sa mohli ešte viac posilniť zabezpečením predvídateľného a transparentného rámca pre obmedzené rozpočtové presuny.

(12) Oživenie portugalského trhu práce pokračuje v súlade s posilnenou hospodárskou výkonnosťou. V roku 2017 sa v hospodárstve vytvorilo približne 150 000 pracovných miest a miera zamestnanosti (ľudí vo veku 20 – 64 rokov) sa v roku 2017 zvýšila na 73,4 %, čím sa vrátila na úroveň spred krízy. Miera nezamestnanosti výrazne klesla a v súčasnosti je pod priemerom eurozóny. Miera dlhodobej nezamestnanosti sa takisto značne znížila, hoci stále zostáva pomerne vysoká. Portugalsko plánuje v roku 2018 okrem prebiehajúcich aktívnych politík trhu práce, výnimiek týkajúcich sa sociálneho zabezpečenia a modelu individuálnej podpory verejných služieb zamestnanosti pre uchádzačov o zamestnanie zaviesť aj jednotné kontaktné miesta pre zamestnanosť. To by mohlo zohrávať významnú úlohu pri zabezpečovaní širšieho záberu aktivačných opatrení. Ukazovatele chudoby a nerovnosti sa takisto ešte viac zlepšili. Miera rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia sa blíži k priemeru EÚ a podiel príjmov najchudobnejších 20 % obyvateľstva sa od roku 2015 zvýšil. Miera nerovnosti príjmov je však stále vysoká. Účinnosť sociálnych transferov (okrem dôchodkov) je však pri vytrhnutí ľudí z chudoby nízka, primeranosť systému minimálneho príjmu (hoci sa zlepšila) zostáva obmedzená a cenová dostupnosť bývania predstavuje pre domácnosti s nízkymi príjmami čoraz väčšiu výzvu.

(13) Napriek výraznému zvýšeniu počtu trvalých pracovných miest v roku 2017 zostal podiel dočasných zamestnancov na stabilnej úrovni 22 %, čo stále predstavuje jednu z najvyšších úrovní v EÚ. V roku 2017 bolo približne 82 % dočasných zamestnancov v tejto situácii nedobrovoľne. Zatiaľ čo viac ľudí prechádza od dočasného k trvalému zamestnaniu, normou pre nezamestnaných, ktorí si hľadajú prácu, aj naďalej zostávajú zmluvy na dobu určitú. Okrem toho (už aj tak veľké) mzdové rozdiely medzi dočasnými a stálymi zamestnancami počas krízy rástli. Ukázalo sa, že opatrenia na podporu vytvárania trvalých pracovných miest (napr. *Contrato-Emprego*) a výnimky z príspevkov na sociálne zabezpečenie výmenou za zamestnávanie osôb, ktoré patria do zraniteľných skupín, sú účinné, ale majú len obmedzený dosah. Niektoré aspekty právnych predpisov na ochranu zamestnanosti a zdĺhavé súdne postupy môžu stále odrádzať od prijímania zamestnancov na dobu neurčitú. V súčasnosti sa však neplánuje žiadne opatrenie na preskúmanie právneho rámca pre prepúšťanie. Vláda plánuje opatrenia na riešenie segmentácie trhu práce prostredníctvom tripartitných diskusií so sociálnymi partnermi.

(14) Všeobecná úroveň zručností dospelých je aj naďalej jedna z najnižších v Európe a brzdí inovačný potenciál a konkurencieschopnosť krajiny. To zahŕňa aj digitálne zručnosti: v roku 2017 malo základné alebo pokročilé digitálne zručnosti len 50 % občanov vo veku 16 – 74 rokov (v porovnaní s priemerom EÚ 57 %). V tejto súvislosti sa zavádzajú určité programy (najmä iniciatíva *Qualifica* a iniciatíva národných digitálnych spôsobilostí *Incode 2030*), ale ich účinnosť pri zvyšovaní

úrovne základných zručností pracovníkov (v oblasti matematiky, gramotnosti a digitálnych zručností) a v konečnom dôsledku pri zvyšovaní produktivity bude závisieť od pokrytia a kvality poskytovanej odbornej prípravy, ktorá prekračuje rámec jednoduchého uznania zručností. Hoci z dôkazov vyplýva, že nedávne zvyšovanie minimálnej mzdy (predstavujúce kumulatívny nárast o 18,3 % od roku 2014) negatívne neovplyvnilo mieru zamestnanosti medzi nízkokvalifikovanými pracovníkmi, podstatný nárast počtu dotknutých zamestnancov, až 20,4 % v treťom štvrťroku 2017, sa prejavil vo zvyšujúcej sa mzdovej kompresii. Hrozí, že sa tým zníži mzdová prirážka pre zručnosti, a to najmä medzi pracovníkmi s nízkou a strednou úrovňou zručností, čím sa znížia stimuly pre nízkokvalifikovaných pracovníkov, aby investovali do svojho vzdelávania a odbornej prípravy. Vláda spolu so sociálnymi partnermi pozorne sleduje vývoj minimálnej mzdy.

(15) Predčasné ukončenie školskej dochádzky zostáva vyššie, ako je priemer EÚ, ale má dlhodobo klesajúcu tendenciu, čiastočne vďaka opatreniam, ktoré sa realizujú s cieľom podporiť úspechy v oblasti vzdelávania a znížiť mieru predčasného ukončenia školskej dochádzky. Výsledky v oblasti vzdelávania sa naďalej zlepšujú, existujú však obavy z hľadiska rovnosti, keďže pomery žiakov so slabými výsledkami v spodných a vrchných sociálno-ekonomických kvartiloch sa výrazne odlišujú. Miera dosiahnutého terciárneho vzdelávania (vo veku 30 – 34 rokov) klesla z 34,6 % v roku 2016 na 33,9 % v roku 2017, čo je výrazne pod úrovňou národného cieľa 40 % do roku 2020. Napriek vysokej zamestnateľnosti absolventov vedeckých, inžinierskych, technologických a matematických odborov má o tieto oblasti záujem len málo študentov.

(16) Napriek pozitívnemu vývoju v portugalskom systéme výskumu a vývoja v posledných rokoch, najmä pokiaľ ide o kvantitu a kvalitu ľudských zdrojov a vedeckú produkciu, pretrvávajú vo všeobecnosti významné prekážky pri vytváraní kultúry a podporných podmienok pre silnejšiu spoluprácu medzi akademickou obcou a podnikmi. Patria medzi ne prekážky prenosu znalostí a technológií, komercializácia výskumných výstupov, ako aj kariérne dráhy vo výskume, ktoré dostatočne nepodnecujú výskumných pracovníkov k tomu, aby skúmali možnosti v oblasti „podnikateľského výskumu“ a príležitosti na spoluprácu s priemyslom. Ďalšie zvyšovanie povedomia a jasné vymedzenie duševného vlastníctva vo vzťahu medzi akademickou obcou a podnikmi by mohlo prispieť k skráteniu času realizácie zmluvných cieľov a monetizácii vedeckých poznatkov a ich ekonomického potenciálu.

(17) Uskutočňuje sa komplexná stratégia rýchlejšieho znižovania objemu nevýnosových aktív. To pomohlo znížiť podiel nesplácaných úverov zo 17,2 % hrubých úverov na konci roka 2016 na 14,6 % v treťom štvrťroku 2017. Obzvlášť závažné obavy vzbudzujú nesplácané úvery podnikov, keďže predstavujú približne dve tretiny celkového objemu nesplácaných úverov; podiel nesplácaných úverov podnikov stále zostáva vysoký, a to na úrovni 26,6 % hrubých úverov. Zbavenie sa toxických aktív je kľúčom k uvoľnenie úverov pre nové investície a udržateľný rast. Postupy týkajúce sa insolventných firiem a úzkych sekundárnych trhov s toxickými aktívami sú však aj naďalej významnými prekážkami pri znižovaní podielu nesplácaných úverov. Hoci zvyšovanie kapitálu spolu s prebiehajúcim úsilím o zníženie nákladov zlepšuje vyhliadky finančného sektora, ziskovosť zostáva na nízkej úrovni, miera expozície voči štátnemu dlhu je stále vysoká a kapitálové vankúše sú slabé.

(18) Prístup k financovaniu a kapitálu zostáva pre portugalské hospodárstvo hlavnou výzvou. Dosiahnutie stabilného prístupu k financovaniu, a najmä k vlastnému

kapitálu, sa považuje za jednu z hlavných výziev pre portugalské podniky, čo ešte viac znásobujú tlaky na znižovanie pákového efektu. V relatívnom vyjadrení majú alternatívne zdroje financovania stále len nepatrný význam. V uplynulých rokoch sa začali realizovať nové programy a úverové linky, ako aj ďalšie zjednodušenia v podnikateľskom prostredí, stále však existuje priestor na zlepšenie. Hoci nesplácané úvery a podnikový dlh klesajú, stále zostávajú vysoké a zlepšenie v rozdeľovaní kapitálu do produktívnejších firiem by bolo pre investičné prostredie prospešné.

(19) Napriek pokroku pri zavádzaní administratívneho zjednodušenia pre prierezové záležitosti, ktoré majú vplyv na každodenný život občanov a chod podnikov, odvetvové regulačné a administratívne prekážky stále bránia investíciám a efektívnemu rozdeľovaniu zdrojov. Prepracovanie procedurálnych pracovných postupov skrátením lehôt rozhodovacieho procesu, ktoré sa odchyľuje od zásady implicitného súhlasu len vo veľmi málo prípadoch a ktorým sa nahrádzajú systémy udeľovania povolení, ktoré si vyžadujú predkladanie viacerých dokumentov prostredníctvom „čestných vyhlásení“, predstavujú veľmi potrebnú odvetvovú reformu. Správne poplatky v stavebníctve by sa mali uviesť do súladu so skutočnými nákladmi. Hospodárska súťaž v oblasti verejného obstarávania zostáva obmedzená. Cieľom prepracovaného zákona o verejnom obstarávaní je podporiť transparentnosť, hospodársku súťaž a lepšie riadenie verejných zákaziek. Malo by sa monitorovať vykonávanie nových pravidiel vrátane dosahu prísnejších pravidiel na využívanie priameho zadávania zákaziek. Napriek tomu, že efektívnosť portugalského súdneho systému sa naďalej zlepšuje, trvanie konaní na správnych súdoch aj naďalej zostáva výzvou. Podniky navyše stále považujú korupciu a nedostatočnú transparentnosť za problematické oblasti. Hoci sa dosiahol určitý pokrok v oblasti trestného stíhania korupcie, úsilie o zlepšenie kultúry čestnosti vo verejných inštitúciách doteraz neprinieslo dostatočné výsledky.

(20) Regulačné reformy boli od zavedenia programu finančnej pomoci zriedkavé a reformy dohodnuté v danom kontexte sa zastavili alebo sa niekedy dokonca zvrátili. Podnikateľské skupiny majú zakázané poskytovať viaceré profesionálne služby. Interné predpisy upravujúce určité povolania v oblasti služieb pre podniky, najmä právne služby, sú menej ambiciózne než rámcové právo v niektorých rozhodujúcich aspektoch, ako napríklad právna forma, vlastníctvo, riadenie, reklama a multidisciplinárne postupy. Reforma schvaľovania a registrácie poskytovateľov stavebných služieb bola len zriedkavo doplnená zjednodušením kontrol pre inštalačné služby a kontrolu výstavby.

(21) Komisia vykonala v kontexte európskeho semestra na rok 2018 komplexnú analýzu hospodárskej politiky Portugalska, ktorú uverejnila v správe o tejto krajine na rok 2018. Zároveň posúdila program stability na rok 2018, národný program reforiem na rok 2018 a následné opatrenia v nadväznosti na odporúčania adresované Portugalsku v predchádzajúcich rokoch. Komisia zohľadnila nielen ich význam pre udržateľnú fiškálnu a sociálno-ekonomickú politiku v Portugalsku, ale aj mieru ich súladu s pravidlami a usmerneniami Únie vzhľadom na potrebu posilniť celkovú správu hospodárskych záležitostí Únie zabezpečením vstupov na úrovni Únie do budúceho vnútroštátneho rozhodovania.

(22) Rada na základe tohto posúdenia preskúmala program stability na rok 2018 a jej stanovisko[10] je zohľadnené najmä v odporúčaní 1.

[10] Podľa článku 5 ods. 2 nariadenia Rady (ES) č. 1466/97.

(23) Rada na základe hĺbkového preskúmania Komisie a tohto posúdenia preskúmala národný program reforiem a program stability. Jej odporúčania podľa článku 6 nariadenia (EÚ) č. 1176/2011 sú premietnuté do ďalej uvedených odporúčaní 1 až 3,

TÝMTO ODPORÚČA, aby Portugalsko v rokoch 2018 a 2019 prijalo opatrenia s cieľom:

1. Zabezpečiť, že nominálna miera rastu čistých primárnych verejných výdavkov v roku 2019 neprekročí 0,7 %, čo zodpovedá ročnej štrukturálnej úprave vo výške 0,6 % HDP. Využiť neočakávané zisky na urýchlenie znižovania pomeru dlhu verejnej správy. Posilniť kontrolu výdavkov, nákladovú efektívnosť a primerané rozpočtové plánovanie, a to najmä v sektore zdravotníctva s dôrazom na zníženie nedoplatkov v nemocniciach. Zlepšiť finančnú udržateľnosť štátom vlastnených podnikov, a to najmä zvýšením ich celkového čistého príjmu a znížením dlhu.

2. Podporovať prostredie priaznivé pre prijímanie zamestnancov na dobu neurčitú, a to aj prostredníctvom preskúmania právneho rámca v konzultáciách so sociálnymi partnermi. Zvýšiť úroveň zručností dospelej populácie vrátane digitálnej gramotnosti, a to posilnením a rozšírením pokrytia zložky odbornej prípravy v kvalifikačných programoch pre dospelých. Zlepšiť nábor študentov s vysokoškolským vzdelaním, najmä v oblasti vedy a technológií.

3. Zvýšiť efektívnosť insolvenčného konania a postupu vymáhania a znížiť prekážky pre sekundárny trh s nesplácanými úvermi. Zlepšiť prístup podnikov k financovaniu. Znížiť administratívnu záťaž skrátením procesných lehôt, častejším využívaním implicitného súhlasu a znížením požiadaviek na predkladanie dokumentov. Odstrániť pretrvávajúce regulačné obmedzenia zabezpečením riadneho vykonávania rámcového zákona pre vysoko regulované povolania. Zvýšiť efektívnosť správnych súdov, okrem iného skrátením dĺžky konaní.

V Bruseli

Za Radu
predseda